

22. detsember 2008

EESTI 2008. AASTA III KVARTALI ESIALGSE MAKSEBILANSI KOMMENTAAR

- **Kiiresti nõrgenev sisenõudlus mõjutas märkimisväärselt 2008. aasta III kvartali maksebilansi jooksevkonto puudujääki. See vähenes eelmise aasta sama perioodiga võrreldes enam kui poole võrra ja moodustas 7,5% sama kvartali SKPst (vt tabel 1 ja joonis 1)¹. Viimase nelja kvartali SKP suhtes oli jooksevkonto puudujääk 12%. Absoluutväärtuses moodustas puudujääk 4,7 miljardit krooni. Eelmise kvartaliga võrreldes vähenes puudujääk kolmandiku võrra.**
- **Sisemajanduse koguprodukti (SKP) otseste komponentide, kaupade ja teenuste konto puudujääk suhtena SKPsse moodustas 3,3% sama kvartali SKPst ning 6% viimase nelja kvartali SKPst.**
- **Jooksevkonto defitsiidi vähenemist toetasid kõik jooksevkonto komponendid, kuid suurima panuse andis kaupade konto puudujäägi vähenemine.**
- **Kapitali netosissevool kahanes oluliselt ning toimus otse- ja muude investeeringute näol.**
- **Maksebilansi reservid vähenesid 1,9 miljardi krooni võrra.**

Viimaste kvartalite jooksul pidevalt vähenenud põhivarainvesteeringud ja tarbimine mõjutasid suuresti ka Eesti III kvartali **väliskaubanduse** tasakaalu. Jooksevkonto defitsiidi peamine allikas, väliskaubanduse puudujääk, kahanes eelmise aasta sama kvartaliga võrreldes ligi kolmandiku võrra ning moodustas 7,4 miljardit krooni. Väliskaubanduse puudujääk suhtena sama kvartali SKPsse vähenes 18%lt 12%ni. Kaupade väljaveedu (FOB-hindades) kasvas aastataguse perioodiga võrreldes 17% ning sissevedu (FOB-hindades) 4%. Absoluutväärtuses oli eksport 35 ja import ligi 43 miljardit krooni. Väliskaubanduse puudujääk alanes peamiselt transpordivahendite, masinate ja seadmete ning metallide puudujäägi ulatusliku vähenemise tõttu.

Kaupade väljaveo suurimad kaubagrupid olid masinad ja seadmed (peamiselt elektroonikatooted) 21%ga, mineraalsed tooted ja metallkaubad (13%) ning puit ja puittooted (11%). Masinad ja seadmed moodustasid ka suurima kaupade sisseveo artikli (21%); järgnesid mineraalsed tooted (18%) ning keemiakaubad ja metalltooted (12%). Erinevalt eelmistest kvartalitest vähenes transpordivahendite sissevedu III kvartalis järsult. Suurimad puudujäägiga kaubagrupid olid mineraalsed tooted, keemiakaubad ning masinad ja seadmed. Ülejäägiga olid puit ja puittooted.

Peamise väliskaubanduspartneri Euroopa Liidu osa Eesti kaubavahetuses hõlmas 68% kaupade väljaveost ning 80% sisseveost. Suurimad ekspordipartnerid olid Soome, Rootsi, Venemaa, Läti ja Leedu, impordipartnerid aga Soome, Saksamaa, Läti, Rootsi ja Leedu.

Teenuste konto ülejääk suurenes 2007. aasta III kvartaliga võrreldes ligi viiendiku võrra ning oli 5,4 miljardit krooni. Teenuste eksport kasvas 11% ja import 7%. Veo-, reisi- ja muude äriteenuste osatähtsus püsis nii teenuste ekspordis kui ka impordis pea muutumatuna 85% tasemel. Peamist liiki teenuste ehk veoteenuste ülejääk kasvas enam kui kolmandiku võrra. Põhiliselt suurenes muude veoteenuste ning vähemal määral

¹ Jooksevkonto puudujääk reinvesteeringut tuluta, mille puhul reaalsel rahaliikumist ei toimu, moodustas sama kvartali SKPst 0,7% ning nelja viimase kvartali SKPst 5,1%.

Tabel 1. Eesti maksebilanss (mln kr)

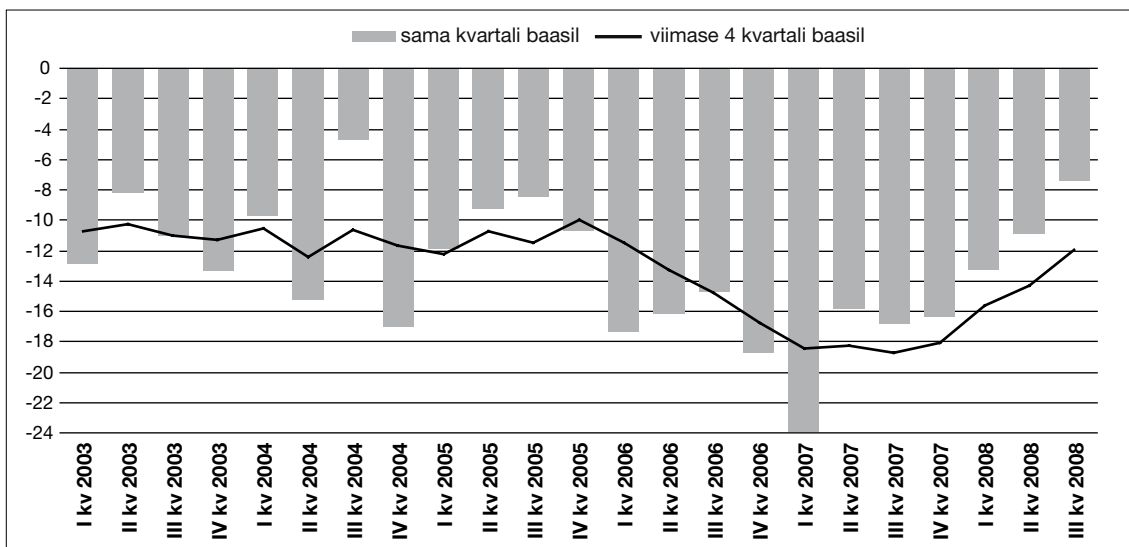
Kirje	2005	2006	2007					2008		
	Kokku	Kokku	I	II	III	IV	Kokku	I	II	III
Jooksevkonto	-17 371,6	-34 303,4	-13 023,3	-9 453,4	-10 219,2	-10 468,0	-43 163,9	-7 853,4	-7 097,6	-4 711,1
Kaubad ja teenused	-11 032,4	-24 231,4	-7 777,7	-6 397,9	-6 217,7	-6 567,2	-26 960,5	-4 033,4	-2 355,3	-2 054,0
Kaubad	-24 134,8	-37 515,5	-10 208,0	-11 070,9	-10 748,4	-9 994,5	-42 021,7	-7 737,4	-7 500,8	-7 431,2
kreedid (FOB)	98 262,3	121 430,6	30 026,9	33 089,8	30 148,5	33 099,2	126 364,4	31 645,0	35 237,9	35 188,7
deebet (FOB)	-122 397,2	-158 946,1	-40 234,8	-44 160,7	-40 896,9	-43 093,7	-168 386,1	-39 382,4	-42 738,7	-42 619,8
Teenused	13 102,5	13 284,1	2 430,3	4 673,0	4 530,7	3 427,3	15 061,3	3 704,0	5 145,4	5 377,2
kreedid	40 228,7	43 597,9	10 195,0	13 225,8	13 789,5	12 845,0	50 055,3	11 844,9	13 930,8	15 301,2
deebet	-27 126,2	-30 313,8	-7 764,7	-8 552,8	-9 258,8	-9 417,7	-34 994,0	-8 140,9	-8 785,4	-9 924,0
Tulu	-7 124,4	-10 768,2	-5 106,4	-3 752,6	-4 610,8	-4 519,0	-17 988,8	-5 077,2	-5 536,0	-3 313,1
kreedid	9 225,6	13 551,5	3 542,7	4 416,1	4 816,2	4 513,7	17 288,6	4 136,7	4 241,0	5 159,5
deebet	-16 349,9	-24 319,8	-8 649,1	-8 168,6	-9 427,0	-9 032,6	-35 277,3	-9 213,9	-9 777,0	-8 472,5
Jooksevülekanded	785,2	696,3	-139,2	697,1	609,3	618,1	1 785,4	1 257,3	793,7	655,9
kreedid	5 876,7	6 503,2	1 554,2	1 805,9	2 037,7	2 620,5	8 018,3	2 951,0	1 892,6	1 718,9
deebet	-5 091,6	-5 806,9	-1 693,4	-1 108,8	-1 428,4	-2 002,4	-6 232,9	-1 693,8	-1 098,9	-1 063,0
Kapitali- ja finantskonto (reservvarata)	21 208,3	41 204,7	11 838,5	8 139,2	16 373,9	6 475,1	42 826,7	10 151,1	10 119,4	3 731,9
Kapitalikonto	1 325,9	4 388,5	514,5	511,4	562,4	1 117,5	2 705,9	1 244,2	834,0	519,9
Finantskonto	19 882,3	36 816,2	11 324,0	7 627,8	15 811,5	5 357,6	40 120,8	8 906,8	9 285,5	3 212,0
Otseinvesteeringud	27 321,7	8 577,5	5 376,9	408,5	1 515,5	5 368,3	12 669,1	4 226,7	3 015,6	1 230,4
Välismaal	-8 699,5	-13 824,1	-3 619,8	-7 251,9	-4 191,4	-2 970,0	-18 033,0	-4 457,1	-1 621,0	-3 043,7
Eestis	36 021,2	22 401,5	8 996,6	7 660,3	5 706,9	8 338,2	30 702,1	8 683,8	4 636,5	4 274,1
Portfelliinvesteeringud	-27 688,4	-16 476,5	-1 212,7	-2 444,6	-1 979,3	-123,4	-5 760,1	473,3	2 424,7	-1 561,7
Nõuded	-10 818,4	-15 205,2	-3 666,8	-2 280,5	-3 357,7	821,0	-8 483,9	1 005,2	3 285,5	-1 202,0
Omandiväärtpaberid	-4 848,9	-4 567,7	-2 197,1	-2 831,2	-2 439,0	-129,9	-7 597,2	1 323,2	944,4	-145,7
Võlaväärtpaberid	-5 969,5	-10 637,5	-1 469,6	550,6	-918,6	950,9	-886,7	-318,0	2 341,1	-1 056,3
Kohustused	-16 870,0	-1 271,3	2 454,0	-164,1	1 378,3	-944,4	2 723,8	-531,9	-860,8	-359,8
Omandiväärtpaberid	-16 352,3	3 730,3	3 162,6	909,2	811,6	-1 667,7	3 215,7	-1 010,5	-236,7	-471,7
Võlaväärtpaberid	-517,8	-5 001,6	-708,6	-1 073,3	566,7	723,3	-491,9	478,7	-624,1	112,0
Tuletisinstrumentid	-97,6	78,5	-148,9	190,8	-485,3	-354,3	-797,8	793,5	-7,6	-579,3
Nõuded	13,5	-180,9	-300,4	121,1	-509,5	-191,1	-879,9	814,0	-56,8	-233,3
Kohustused	-111,1	259,4	151,5	69,7	24,2	-163,3	82,1	-20,5	49,2	-346,0
Muud investeeringud	20 346,6	44 636,8	7 308,7	9 473,1	16 760,6	467,1	34 009,6	3 413,2	3 852,8	4 122,6
Nõuded	-10 454,2	275,3	-4 819,0	-9 213,6	1 064,4	-9 649,2	-22 617,5	-786,8	-1 010,4	726,8
Pikaajalised	5 636,5	-3 052,9	-758,4	-496,3	-250,3	-1 004,4	-2 509,4	-769,6	-356,7	-341,6
Lühiajalised	-16 090,7	3 328,2	-4 060,6	-8 717,4	1 314,7	-8 644,8	-20 108,1	-17,2	-653,8	1 068,4
Kohustused	30 800,8	44 361,5	12 127,7	18 686,8	15 696,2	10 116,3	56 627,1	4 200,1	4 863,2	3 395,9
Pikaajalised	15 396,8	17 979,9	5 603,7	12 693,5	8 588,8	5 569,0	32 455,0	21 359,0	1 854,1	833,6
Lühiajalised	15 404,1	26 381,6	6 524,0	5 993,3	7 107,5	4 547,3	24 172,1	-17 159,0	3 009,1	2 562,2
Vead ja täpsustused	1 047,3	622,6	451,4	1 369,6	-756,4	659,8	1 724,4	-362,5	697,2	-948,6
Üldbilanss	4 883,9	7 523,9	-733,3	55,4	5 398,3	-3 333,1	1 387,3	1 935,2	3 719,0	-1 927,8
Reservvara	-4 883,9	-7 523,9	733,3	-55,4	-5 398,3	3 333,1	-1 387,3	-1 935,2	-3 719,0	1 927,8

kaubavedude ülejääk. Teenuste ülejäägi kasvu panustasid oluliselt ka muud äriteenused, mille eksport kasvab ligi kolmandiku võrra, import aga jäi samaks. Kehva suveilma tõttu suurenes reise teenuste import, mis tähendab, et osatähtsuse teisel kohal olevate teenuste ülejääk mõnevõrra vähenes eelmiste perioodidega võrreldes.

Euroopa Liidu osa teenuste ekspordis oli 70% ja impordis 76%. Suurim positiivne saldo oli Eestil Soomega (2,9 miljardit krooni) ning suurim negatiivne saldo Küprosega (0,3 miljardit krooni).

Sisemajanduse koguprodukti otseste koostisosade, kaupade ja teenuste eksport kasvas 15% ning import 5%, mistõttu nende puudujääk vähenes kolm korda.

Tulukonto netoväljavool vähenes peaaegu kolmandiku võrra ja moodustas 3,3 miljardit krooni. See oli põhiliselt tingitud kasumite kahanemisest ning kahjumite suurenemisest. Samuti vähenes dividendide väljamaksmise tõttu märkimisväärselt Eestisse paigutatud otseinvesteeringutelt arvestatav reinvesteeringutud tulu.

Joonis 1. Jooksevkonto saldo SKP suhtes (%)

Kui Eesti residentide välismaal teenitud tulu kasvas 7%, siis mitteresidentide Eestis teenitud tulu kahanes 10%. Ligi viiendiku residentide välismaal teenitud tulust moodustas tööjõutulu ja ülejäänu investeerimistulu. Mitteresidentide tulu Eestis oli valdavalt investeerimistulu (96%). Nii residentide kui ka mitteresidentide investeerimistulust ligi kaks kolmandikku hõlmas tulu otseinvesteeringutelt. Mitteresidentide otseinvesteeringutult moodustas jätkuvalt olulise osa reinvesteeringutulu, samal ajal kui residentid võtsid oma välismaistest otseinvesteeringutelt välja suures ulatuses dividende.

Mitteresidentide tulu muudelt investeeringutelt (laenud ja hoiused) kasvas veelgi ning selle osakaal investeerimistulus tõusis 28%ni (eelmise aasta samas kvartalis 16%). Üle 90% residentide ja mitteresidentide tulust oli seotud Euroopa Liidu riikidega. Mitteresidentid teenisid Eestis tulu valdavalt finantsvahenduses. Residentid said välismaal tulu finantsvahenduse ning kinnisvara, rentimise ja äritegevuse alal.

Nii laekunud kui ka lähetatud **jooksevülekanded** vähenesid aastataguse perioodiga võrreldes ja ülejääk moodustas 0,6 miljardit krooni.

Kapitalikonto ülejääk jäi aastatagusele tasemele ning oli 0,5 miljardit krooni.

Finantskonto ülejääk oli tagasihoidlik, ulatudes 3,2 miljardi kroonini. Kapitali netosissevool toimus otse- ja muude investeeringutena, netoväljavool aga portfelliinvesteeringute ja tuletisinstrumentide näol.

2008. aasta III kvartalis ületas otseinvesteeringute sissevool väljavoolu 1,2 miljardi krooni võrra. Välismaised otseinvesteeringud Eestisse moodustasid 4,3 miljardit krooni ja Eesti residentide otseinvesteeringud välisriikidesse 3 miljardit krooni.

Dividendide jaotamise tõttu vähenes residentide poolt välismaale tehtud otseinvesteeringute struktuuris oluliselt reinvesteeringutulu osa ning otseinvesteeringute põhiosa hõlmas grupisisene laenamine. Aktsia- või osakapitali investeeringuid tehti 0,5 miljardi krooni ulatuses. 94% otseinvesteeringutest suundus Euroopa Liidu riikidesse, eelkõige Leetu, Lätti ja Soome. Otseinvesteeringud Venemaale vähenesid 0,4 miljardi krooni võrra. Aktiivsemad välismaale otseinvesteeringud olid finantsvahenduse ning kinnisvara, rentimise ja äritegevuse investitorid.

Mitteresidentide poolt Eestisse tehtud **otseinvesteeringute** kogumahust hõlmas lõviosa (84%) reinvesteeringutulu. Ligi 40% otseinvesteeringutest pärines Euroopa Liidu riikidest, eelkõige Rootsist ja Soomest.

Euroopa Liidu osatähtsus langes eelkõige grupisiseste laenude tõttu – Taanile maksti tagasi suures mahus pikaajalisi laene ning enam-vähem samas mahus saadi uusi laene Norralt. Eestisse investeeriti valdavalt finantsvahenduse ning hotellide ja restoranide valdkonda. Otseinvesteeringud hulgi- ja jaekaubandusse vähenesid.

Portfelliinvesteeringute netoväljavool oli ligi 1,6 miljardit krooni. Nõuded kasvasid 1,2 miljardi ja kohustused vähenesid 0,4 miljardi krooni võrra. Nõudeid kasvas peamiselt valitsemissektor (võlaväärtpaberid) ning kohustusi vähendasid muud sektorid (omandiväärtpaberid).

Tuletisinstrumentide netoväljavool oli 0,6 miljardit krooni.

Muude investeeringute netosissevool oli 4,1 miljardit krooni. Nõuded vähenesid 0,7 miljardi ning kohustused suurenesid 3,4 miljardi krooni võrra. Kohustuste hulgas kasvasid peamiselt muude sektorite võetud lühi- ja pikaajalised laenud.

Maksebilansi reservvara vähenes 1,9 miljardi krooni võrra.

* * * * *

2008. aasta esialgne maksebilanss avaldatakse Eesti Panga koduleheküljel (<http://www.eestipank.info>) 30. märtsil 2009 kell 12.

Avaldamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.

Eesti Panga rahvusvaheliste ja avalike suhete osakond